

Riigikogu põhiseaduskomisjoni istungi protokoll nr 125

Tallinn, Toompea

Esmaspäev, 18. september 2017

Algus 11.15, lõpp 12.55

Juhataja: Marko Pomerants

Protokollija: Anna-Liisa Pärnalaas; Silja Tammeorg

Võtsid osa: Jüri Adams, Arto Aas, Helmut Hallemaa, Ivari Padar, Kalle Laanet, Lauri Luik, Mart Nutt, Peeter Ernits, Tiit Terik, Erle Enneveer (nõunik-sekretariaadijuhataja), Karin Tuulik (nõunik), Kristo Varend (nõunik)

Puudus: Jaak Madison

Kutsutud: Justiitsminister Urmas Reinsalu; Justiitsministeeriumi avaliku õiguse talituse nõunik Mirjam Rannula (2. päevakorrapunkti juures) ja Vabariigi Presidendi õigusnõunik Paloma Krõõt Tupay; Rahandusministeeriumi tolli- ja aktsiisipoliitika osakonna juhataja Marek Uusküla (3. päevakorrapunkti juures)

Päevakord:

1. Nädala töökava kinnitamine
2. Haldusmenetluse seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (497 SE) esimese lugemise arutelu
3. Vabariigi Presidendi poolt välja kuulutamata jäetud magustatud joogi maksu seaduse uuesti arutamine
4. Riigikogu otsuse „Riigikogu otsuse „Korruptsioonivastase erikomisjoni moodustamine“ muutmise“ eelnõu (501 OE) esimese lugemise arutelu
5. Riigikogu otsuse „Riigikogu otsuse „Riigikogu probleemkomisjoni moodustamine rahvastikukriisi lahendamiseks“ muutmise“ eelnõu (502 OE) esimese lugemise arutelu
6. Riigikogu otsuse „Riigikogu probleemkomisjoni moodustamine riigireformi arengusuundade väljatöötamiseks“ muutmise“ eelnõu (503 OE) esimese lugemise arutelu
7. Kollektiivse pöördumise selle osa, millega tehti ettepanek muuta ülestõusmispühade teine püha riigipühaks, arutelu jätkamine
8. Istungil algatatud küsimused

1. Nädala töökava kinnitamine

Komisjoni istung esmaspäeval, 18.septembril kell 11.15

1. Haldusmenetluse seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (497 SE) esimese lugemise arutelu
2. Vabariigi Presidendi poolt välja kuulutamata jäetud magustatud joogi maksu seaduse uuesti arutamine
3. Riigikogu otsuse „Riigikogu otsuse „Korruptsioonivastase erikomisjoni moodustamine“ muutmise“ eelnõu (501 OE) esimese lugemise arutelu
4. Riigikogu otsuse „Riigikogu otsuse „Riigikogu probleemkomisjoni moodustamine rahvastikukriisi lahendamiseks“ muutmise“ eelnõu (502 OE) esimese lugemise arutelu
5. Riigikogu otsuse „Riigikogu otsuse „Riigikogu probleemkomisjoni moodustamine riigireformi arengusuundade väljatöötamiseks“ muutmise“ eelnõu (503 OE) esimese lugemise arutelu
6. Kollektiivse pöördumise selle osa, millega tehti ettepanek muuta ülestõusmispühade teine püha riigipühaks, arutelu jätkamine
7. Istungil algatatud küsimused

Otsustati:

1.1 Kinnitada nädala töökava (konsensus – Marko Pomerants, Jüri Adams, Arto Aas, Helmut Hallemaa, Ivari Padar, Kalle Laanet, Lauri Luik, Mart Nutt, Peeter Ernits ja Tiit Terik).

2. Haldusmenetluse seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (497 SE) esimese lugemise arutelu

Urmas Reinsalu sõnas, et haldusmenetluse seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (497 SE) on oluline osa riigireformist ning puudutab eelkõige reformi digitaalset poolt. Seaduse abil soovitakse võimaldada senisest rohkem riigipoolset elektroonilist suhtlust, seda nii kodanike kui ka näiteks äriühingutega. Selleks muudetakse elektroonilise dokumendi kättetoimetamist reguleerivaid sätteid nii, et elektrooniline kättetoimetamine võrdsustatakse posti teel kättetoimetamisega. Kui täna saab riik toimetada teateid elektrooniliselt vaid isiku nõusolekul, siis eelnõuga muudetakse kehtivat õigust selliselt, et kättetoimetamisviisi valiku teeb kaalutusõiguse alusel haldusorgan. Muu hulgas täpsustatakse hetke, millal dokument loetakse kättetoimetatuks, näiteks kui infosüsteem on registreerinud selle vastuvõtmise või kui adressaat on kinnitanud dokumendi kättesaamise.

Reinsalu lisas, et äriseadustiku kavandatavate muudatuste kohaselt¹ pannakse ettevõtjale kohustus esitada registripidajale oma elektronposti aadress. Loodetavasti parandab nõue tänast olukorda, kus ametiasutustel on raskusi äriühingu juhatuse liikmetega kontakti saavutamisel. Järgmiseks sammuks on see, et äriühingu e-posti aadressile kirja saatmisel eeldatakse, et äriühing on saanud teate kätte. Eelnõu kohaselt loetakse dokument kättetoimetatuks ka juhul, kui see edastatakse teatud kõrgendatud nõudmistega tegevusalal tegutsevale isikule, nendeks on näiteks kohtutäiturid, advokaadid, pankrotihaldurid.

Marko Pomerants küsis, et kas on teada, kui suurel osal olemasolevatest äriühingutest ei ole e-posti aadressi?

Urmas Reinsalu vastas, et äriregistrisse on kantud ligikaudu kolmkümmend tuhat äriühingut, suur osa neist ei ole esitanud ühtegi elektroonilist kontakti, kuid loodetavasti olukord paraneb.

---

¹ Äriseadustiku ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seadus (juriidilise isiku ja tema juhatuse või seda asendava organi asukoht), 347 SE. Muudatused jõustuvad 15.01.2018.

Kalle Laanet küsis, et kas e-posti aadressid puuduvad valdavalt seetõttu, et neid ei ole olemas või ei ole äriühingud võtnud vaevaks neid esitada?

Urmas Reinsalu vastas, et ilmselt on e-posti aadressid siiski olemas. Alla 60-aastaste inimeste seas on interneti kasutamise protsent väga kõrge. Reinsalu lisas, et elektrooniliseks kontaktiks võib äriühing määrata kas juhatuse liikme või töötaja e-posti aadressi, selles osas ei ole kindlaid nõudeid. Posti vastuvõtmist korraldamata jättes võtab juriidiline isik endale riski, et olulised teated ei jõua temani.

Helmut Hallemaa küsis, et kui palju on mittetulundusühingute seas ilma e-posti aadressita ühinguid ning millisel määral kehtib seadus nende suhtes?

Urmas Reinsalu vastas, et mittetulundusühingutele nii range hoolsuskohustus ei kehti.

Urmas Reinsalu lisas, et eelnõuga muudetakse ka mitmeid valdkondlike seadusi, näiteks maaparandusseadust, loomatauditõrje seadust, taimede paljundamise ja sordikaitse seadust jne.

Jüri Adams sõnas, et tema arvates ei selgu eelnõu 497 SE seletuskirjast, et praeguse olukorraga oleks midagi valesiti. Kas praktikas on esinenud tõsiseid probleeme, mille tõttu tuleb kehtivat regulatsiooni muuta?

Urmas Reinsalu vastas, et tegelik probleem on üsna suur. Inimesed on mobiilsed, elukoha andmed rahvastikuregistris ei pruugi alati olla tõesed ning see omakorda muudab teadete, sh kohtudokumentide paber kandjal kohaletoimetamise keerukaks. Täna kehtiva põhimõtte kohaselt saavad haldusorganid toimetada dokumente kätte elektrooniliselt vaid isiku nõusolekul. Kui inimene ei ole nõusolekut andnud, toimub teadete kohaletoimetamine tavaposti teel, see on ressursimahukas, suurendab riigi halduskoormust ning võib juhtuda, et inimesega ei saadagi kontakti.

Jüri Adams sõnas, et nõukogude ajal alguse saanud kaitsetaktika, mille kohaselt välditi riigipoolsete teadete vastuvõtmist, levib ka täna ning seda nii inimeste omal algatusel kui ka advokaatide soovitusel. Adams lisas, et tema arvates on ametnike seas levimas ka suhtumine, mille kohaselt piirduvad nende töökohustused kirja saatmisega ning edasine ei ole oluline.

Urmas Reinsalu vastas, et kõnealuse eelnõu puhul ei eeldata, et üksnes e-kirja saatmine on piisav. Inimene peab dokumendi ka avama või andma muul viisil märku, et on teate kätte saanud. Idee on muuta infovahetus kiiremaks ja tõhusamaks. Alternatiiviks on olemasoleva olukorra jätkumine ning katkendlik suhtlus riigiga.

Mirjam Rannula lisas, et eelnõuga ei kaotata posti teel teadete kättetoimetamise võimalust. Dokumendi kättetoimetamisviisi valiku teeb kaalutusõiguse alusel haldusorgan.

Arto Aas sõnas, et tema arvates on tegemist väga vajaliku seadusemuudatusega. Aas lisas, et eelnõu kohaselt puudub vajadus lisada haldusaktile digitaalallkiri juhul, kui isik on end juba eelnevalt infosüsteemis turvalisel teel tuvastanud. Kuidas toimub isiku turvalisel viisil tuvastamine?

Mirjam Rannula vastas, et selleks kasutatakse turvalisi infosüsteeme. Kui isik on end juba eelnevalt infosüsteemis autentunud, puudub vajadus taotlusele digitaalallkirja lisamiseks. Sama kehtib ka vastupidi. See tähendab, et elektroonilisele haldusaktile ei pea lisama digitaalallkirja, kui haldusakti kinnitanud haldusorgani juht või tema volitatud isik on turvalisel viisil tuvastatav. Digitaalallkirja puudumisest ei saa eeldada, et dokumendiga ei kaasne kohustusi. Tulenevalt hoolsuskohustusest eeldatakse, et isikule kohustusi paneva haldusakti kättesaamisel

pöördub isik teatud aja jooksul haldusorgani poole ning uurib, kas tegemist on digitaalselt allkirjastatud dokumendiga või mitte.

Arto Aas küsis, et kas suhtluskanaliks võib olla ka näiteks Facebook? Kui inimene on andnud eesti.ee keskkonnas nõusoleku elektrooniliseks suhtlemiseks, siis kas sellest piisab, et tulevikus saada vaid e-kirju?

Mirjam Rannula vastas, et infosüsteemi all peetakse silmas riiklikke infosüsteeme. Eesti.ee keskkonnas nõusoleku andmisest piisab.

Peeter Ernits küsis, et kui palju on isikuid, kes väldivad teadlikult teadete kättesaamist (näiteks ajateenistuse kutse)? Kas lisaks eelnõus mainitud seadustele on ka teisi seadusi, mida kõnealuse eelnõuga muudetakse? Miks jõustub seadus 01.02.2018?

Urmas Reinsalu vastas, et eelnõus nimetatud eriseadustes on vajalik täpsustada elektroonilise kätetoimetamisega seonduvat regulatsiooni. On keeruline täpselt hinnata, kui paljudel juhtudel väldib inimene teadlikult riigiga suhtlemist. Kohtumenetluse ning sõjaväekohustusest vältivate inimeste puhul on osakaal ilmselt kõrgem.

Mirjam Rannula lisas, et kavandatav jõustumisaeg arvestab äriseadustiku muudatusi, mis jõustuvad 15.01.2018.

Helmut Hallemaa märkis, et ka tema arvates on kõnealune seadus samm õiges suunas ning loodetavasti paraneb haldusreformi järgselt ka kohalike omavalitsuste võimekus asjaajamist elektrooniliselt korraldada. Hallemaa lisas, et kui eespool oli juttu äriühingutest, siis ka korteriühistutel on suured isikutega seonduvad vastutused.

Urmas Reinsalu vastas, et korteriühistutega on teatud mõttes lihtsam, sest ühistud põhinevad siiski kindlatel hoonetel. Samas on suureks probleemiks siiski rahvastikuregistrisse märgitud kontaktaadresside paikapidavus

Jüri Adams sõnas, et Eesti kui e-riigi konteksti arvesse võttes on üllatav, et selle küsimusega tegeletakse alles 2017. aastal. Mis on selle põhjuseks?

Urmas Reinsalu vastas, et valdavalt on antud küsimus siiani taandunud jäigemale arusaamale isiku põhiõigustest. Piltlikult öeldes on levinud arusaam, et paber kandjal teadete kohtetoimetamine on kõige kindlam viis kindlustada, et inimene on teate ka realselt kätte saanud. Nüüdseks on hinnatud on ka teiste riikide kogemusi, analüüsitud kohtupraktikat ning pakutud lahendus on kooskõlas ka riigipoolse hoolsuskohustusega. Samas on oluline, et süsteemi ei kuritarvitataks ning seda ka ametkondade poolt. Tuleb vältida olukorda, kus riigi poolt on dokument justkui kätte toimetatud, kuid inimene ei ole seda tegelikkuses kätte saanud.

Jüri Adams sõnas, et selle asemel, et eelnõus mainitud 7-10 seadust täiendada identsete paragrahvidega, oleks ökonoomsem alternatiiv nende paragrahvide seadustest kustutamine.

Otsustati:

2.1 Teha ettepanek võtta eelnõu täiskogu päevakorda 27.09.2017 (konsensus).

2.2 Teha ettepanek esimene lugemine lõpetada (konsensus).

2.3 Määrata ettekandjaks põhiseaduskomisjoni liige Marko Pomerants (konsensus).

2.4 Teha ettepanek määrata muudatusettepanekute tähtajaks 11.10.2017 17:15 (konsensus).

(konsensus – Marko Pomerants, Jüri Adams, Arto Aas, Helmut Hallemaa, Ivari Padar, Kalle Laanet, Lauri Luik, Mart Nutt, Peeter Ernits ja Tiit Terik)

3. Vabariigi Presidendi poolt välja kuulutamata jäetud magustatud joogi maksu seaduse uuesti arutamine

Paloma Krõõt Tupay selgitas, et Vabariigi President jättis oma k.a 3. juuli otsusega välja kuulutamata Riigikogus k.a 19. juunil vastu võetud magustatud joogi maksu seaduse. Vabariigi President leidis, et nimetatud seaduse § 10 punkti 8 teine alternatiiv, mis vabastab magustatud joogi maksust magustatud joogi, mis toimetatakse rahvusvahelisi reise tegeva vee- või õhusõiduki pardale eesmärgiga seda pardal asuvast müügikohast kaasa müüa, on vastuolus võrdse kohtlemise põhimõttega ning seega Eesti Vabariigi põhiseaduse §-ga 12.

Paloma Krõõt Tupay märkis, et rahvusvaheliste reiside puhul tuleb arvestada nii Eesti kui ka rahvusvahelisi regulatsioone ning samuti Euroopa Liidu (EL) õigust². Üldiselt kehtib EL siseselt kaupade piiri ületamisel lähtekoha riigi maksumäär. ELi siseselt on olemas kaubale maksuvabastus juhul, kui vastavat aktsiisikaupa tarbitakse lennukis või laevas reisi ajal. Põhjuseks on maksude administreerimise lihtsus. Vastavalt sellele näeb alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seadus (ATKEAS § 27 lg 1 p 18¹) ette, et aktsiisist on vabastatud alkohol ja tubakatooted, mida tarbitakse ärilisel eesmärgil käitatava õhusõiduki või laeva pardal liikmesriikidevahelise reisi ajal, välja arvatud kaasamüüdav kaup. Siit tuleneb erisus magustatud joogiga, mille puhul on maksude alt vabastatud ka õhusõiduki või laeva pardalt kaasamüüdav kaup. Kui laeva pardalt müüakse magustatud jooki kinnisena, siis tuleks seda võrrelda Eestis maismaal asuva müüja poolt müüdava kaubaga, mis on maksustatud.

Paloma Krõõt Tupay sõnas, et Vabariigi Presidendil tekkis küsimus, et kas antud juhul võib olla tegemist võrdse kohtlemise põhimõtte rikkumisega. Erinevale kohtlemisele peab olema õigustatud põhjendus. Kui vaadata magustatud joogi maksu seaduse eelnõu (457 SE) seletuskirja, siis seal on toodud aktsiaseltsi Tallink Duty Free esindaja põhjendus, kes ütleb, et magustatud joogi maks mõjutab laevanduse valdkonda negatiivselt. Seda eesmärki võib pidada küll õiguspäraseks, aga samal ajal ei nähtu vastava seaduseelnõu seletuskirjast, et erisuse puhul oleks kaalunud ka teiste sektorite huvisid.

Paloma Krõõt Tupay selgitas, et lisaks juhtis Vabariigi President tähelepanu asjaolule, mis puudutas magustatud joogi maksu seaduse § 5 lõiget 4. See sätestab, et kui müügikoha pidajale võõrandatud magustatud jooki ei ole käesoleva seaduse § 8 kohaselt deklareeritud ja müügikoha pidaja teadis seda või pidi teadma, siis see müügikoha pidaja deklareerib ja maksab magustatud joogi maksu sellelt magustatud joogilt ise. Vabariigi president juhtis antud sätte puhul tähelepanu, et see võib olla vastuolus õiguskindluse ja -selguse põhimõttega. Erinevalt alkoholi- ja tubakatoodete jae- ja hulgimüüjatest, kelle tegevuse õiguspärasust kinnitavad vastavasisulised maksumärgid ja tegevusload, puuduvad magustatud jookide puhul objektiivsed kriteeriumid, mille alusel müügikoha pidajal oleks võimalik kontrollida, kas tarnija on aktsiisid tõepoolest deklareerinud ja tasunud. See omakorda aga tähendab, et müügikoha pidaja kontroll ja maksukohustuse ulatus sõltuvad lõpuks maksuhalduri kujundatavast praktikast. Seega tekib küsimus, kas seaduses toodud regulatsioon on piisavalt selge.

Marek Uusküla selgitas, et mis puudutab magustatud joogi maksu seaduse § 10 punkti 8, siis sellel puhul on probleemi algeks asjaolu, et antud seadust menetleti Riigikogus väga kiiresti. Vabariigi Valitsuse esitatud magustatud joogi maksu seaduse eelnõu (497 SE) kõnealust sätet

² Üldised aktsiisimakse eeskirjad on sätestatud Euroopa Nõukogu direktiivis 2008/118/EU

esialgu ei sisaldanud ning antud säte lisati eelnõusse menetluse käigus rahanduskomisjoni muudatusettepanekuna, mis omakorda tulenes AS Tallink Duty Free esitatud ettepanekust³.

Marek Uusküla märkis, et Rahandusministeerium nõustub, et kõnealuse regulatsiooni puhul tuleks anda põhjalikumad selgitused ning ta püüab põhjendada, miks antud säte magustatud joogi maksu seadusesse sisse kirjutati. Esiteks tuleb arvestada, et laevad ja õhusõidukid on transpordivahendid, mis iseenesest ei ole mõeldud selleks, et inimesed käiksid sealt midagi ostmas. Müügitegevus on laevadel sisse seatud selleks, et pakkuda reisijatele meelelahutust ning ajaveetmisevõimalusi. Maismaal paikneva müügikoha peamine eesmärk on aga müüa kaupu. Selleks, et laeval asuvasse müügikohta pääseda on vajalik osta pilet ning minna laevale ja sellega kaasa sõita. Maismaal asuva müügikoha puhul ei ole see vajalik. 2015. aasta magustatud joogi müügitulemuste põhjal võib öelda, et laevadel müüdi 1,3 % kogu Eestis müüdnud magustatud joogist. Maismaal paiknevatest müügikohtadest müüdi 115 miljonit liitrit ja laevadel 1,5 miljonit liitrit magustatud jooki. Seega on tegemist mahu mõttes võrreldamatute olukordadega.

Marek Uusküla selgitas, et maismaal asuvad müügikohad on alati seotud konkreetse asukohaga, laevad ning õhusõidukid seevastu muudavad oma asukohta ja see tekitab müügikoha pidajale samuti erineva olukorra. Kui laeval müüdnud kaupa maksustada, siis seda saab teha vaid osas, mis puudutab Eesti territooriumil viibimist. Eesti territoorium on kuni 12 meremiili rannajoonest ja seega peaks laeval oleva müügikoha pidaja hakkama pidama arvestust vastavalt sellele, kus laev parajasti viibib. See on aga keeruline ja tülikas, ning Eesti territooriumilt väljudes ei ole laeval asuva müügikoha pidajal enam maksukohustust. Praktikast teevad laevafirmad aga sageli nii, et umbes 15 minutit enne sadamasse saabumist pannakse müügikohad kinni. Magustatud joogi maksu puhul hakkaks edaspidi toimuma ilmselt sarnane skeem. Väga keeruline on seada ka kassaaparatuur sõltuvusse sellest, kus laev füüsiliselt asub ning see seaks laevafirmadele väga suure halduskoormuse. Eraldi küsimus on veel Eestit külastavad kruisilaevad, keda tuleks sellel juhul samuti maksustada.

Marek Uusküla tõi välja, et magustatud joogi maksul on selge terviskaitsest lähtuv eesmärk, mille kohaselt peaksid tootjad hakkama vähendama suhkruisaldust jookides ning tarbijate teadlikkus tõuseks. Seega on magustatud joogi maksu kehtestamine väga tihedalt seotud tarbija mõttemaailma muutmisega. Lisaks on väga raske uskuda, et füüsilised isikud hakkaksid käima laeval asuvasse müügikohast ostmas magustatud jooki oma tarbimisvajaduse rahuldamiseks. Uurides hindu laevadel asuvates müügikohtades ning maismaal asuvates müügikohtades võib öelda, et magustatud joogid on juba praegu laevadel 2 kuni 3 korda kallimad kui maismaal. Hinnatasemed on väga erinevad ning maismaal ja laevadel asuvad müügikohad ei ole üksteisele konkurendid. Laevafirmade puhul konkureerivad erinevad laevaliinid omavahel ja hinnatase kujundatakse vastavalt sellele konkurentsile.

Marek Uusküla juhtis tähelepanu, et kõnealusel juhul on tegemist magustatud joogi maksuga, mitte aktsiisiga. Alkoholi ja tubakatooteid maksustatakse reeglite järgi, mis on ELi tasemel harmoneeritud. Magustatud joogi maksu puhul midagi sellist EL tasemel ette nähtud ei ole ja selle puhul saab riik ise otsustada, kas ja millises ulatuses maks kehtestatakse.

Marek Uusküla sõnas, et Rahandusministeeriumi hinnangul ei ole vaja magustatud joogi maksu seadust § 10 punkti 8 osas muuta, aga kindlasti tuleks anda täiendavaid selgitusi, miks on laevafirmad erinevas olukorras ja mida nende maksustamine endaga kaasa võib tuua.

---

³ AS Tallink Grupp 23.05.2017 kiri Riigikogu rahanduskomisjonile

Marek Uusküla märkis, et mis puudutab Vabariigi Presidendi märkust magustatud joogi maksu seaduse § 5 lõike 4 kohta, siis selle sätte alla püüti hõlmata kahte olukorda. Üks olukord on see, kus müügikoha pidaja ise korraldab naaberriigist maksustamata magusa joogi toomise oma müügikohta ning selle müümise ilma, et selle joogi pealt oleks maksu tasutud. Üldjuhul müügikoha pidajal magustatud joogi puhul maksukohustus ei ole, vaid maksukohustus on magustatud joodi tootjal ning importijal (magustatud joogi maksu seadus § 5). Teine olukord on selline, kus müügikoha pidajale pakutakse soodsa hinnaga magustatud jooki, mida ta saab müüa, aga sellelt joogilt ei ole maksu tasutud. Maksuhaldurid leidsid, et selliste olukordade lahendamiseks peaks olema seaduses säte, mis kohustab sellistel puhkudel müügikoha pidajat maksma magustatud joogi maksu. Nõustuda võib sellega, et kõnealuse sätte sõnastus ei ole kõige õnnestunud ja see tuleneb sellest, et kõnealusele normile taheti seada korraga kaks adressaati – maksuhaldurid ja müügikoha pidajad. Tegelikult on aga selle normi adressaatideks üksnes müügikoha pidajad. Seega kui müügikoha pidajal ei ole joogi soetamist tõendavaid dokumente või kui dokumendid on olemas, aga tegelik kaup ei vasta nendele dokumentidele, siis sellisel juhul tekib müügikoha pidajal magustatud joogi maksu tasumise kohustus. Tõepoolest, müügikoha pidajal on keeruline teada saada, kas kaup on deklareeritud või mitte ning selles osas tuleks sätet natuke ümber kirjutada.

Arto Aas küsis, et kas laevafirmad maksvad ka täna mingisuguseid makse laeval toimuva kaubanduse pealt ning kas laevafirmadele kehtivad ka mingisugused eelised aktsiisi maksmisel?

Marek Uusküla vastas, et põhimõtteliselt on nii, et riigid peaksid oma territooriumil koguma nii aktsiisi kui ka käibemaksu. Praktikas toimub see nii, et käibemaksu arvestatakse lähteriigi seaduste järgi, kust laev väljub. Aktsiisi kogutakse selle järgi, kust riigist võetakse kaup pardale, sest see on alati dokumentaalselt fikseeritud. Aktsiisi puhul on oluline veel see nüanss, et maksustatud on need tooted, mida müüakse laeval asuvas kaupluses ja maksu alt on vabastatud need kaubad, mida müüakse laeval asuvates toitlustuskohtades. Magustatud joogi maksu puhul otsustas Vabariigi Valitsus nõustuda AS Tallink Duty Free ettepanekuga, et magustatud jooki mitte maksustada ka juhul, kui seda müüakse laeval asuvast müügikohast. Praktikas oleks niikuinii mitmeid erinevaid variante, kuidas laevafirma saaks selle maksmisest kõrvale hoiduda.

Arto Aas küsis, et kuidas on võimalik laevafirmadel müüa alkoholi niivõrd odava hinnaga?

Marek Uusküla vastas, et seda on raske öelda, tõenäoliselt on see võimalik tänu laeva varustajatele. Laevade varustamine toimub läbi laevade varustamisega tegelevate firmade ning jookide sisse ostmine käib kindlatest firmadest. Rahandusministeerium ei ole seoses magustatud joogi maksu seadusega spetsiaalselt analüüsinud laevadel müüdava alkoholi hinnataset ning võrrelnud seda maismaal olevate kaupmeeste pakutavate hindadega.

Arto Aas küsis, et kas magustatud joogi maksu seaduse eesmärgiks on vähendada magustatud joogi tarbimist Eestis? Kas seetõttu ei kehtestatagi maksu lennukis või laeval müüdavatele jookidele? Pigem oleks tulnud seada eesmärgiks vähendada magustatud joogi tarbimist Eesti residentide poolt.

Marek Uusküla vastas, et Eesti riik saab kehtestada seaduseid ikkagi üksnes Eesti territooriumil ja need seadused kehtivad võrdselt nii nendele, kes Eestis päriselt elavad kui ka

nendele, kes on Eestis turistina. Maksu kehtestamisega soovitakse eelkõige mõjutada tootjat, et ta toodaks madalama suhkruisaldusega tooteid.

Jüri Adams sõnas, et Põhiseaduse Assamblee arutas põhiseaduse teksti koostades samuti eraldi küsimust, et kas Vabariigi President saab vabalt otsustada, kas kuulutada seadus välja või mitte. Lõpuks otsustati, et selleks, et Vabariigi President saaks jätta seaduse välja kuulutamata, peab olema tõestatud seaduse vastuolu põhiseadusega. Aastate jooksul on presidendid hakanud nägema järjest rohkem põhiseadusega vastuolus olevaid sätteid erinevates seadustes.

Jüri Adams märkis, et tema arvates on võrdse kohtlemise printsiibi olemus selles, et neid, kes on omavahel võrdsed, tuleb kohelda võrdselt ja neid, kes ei ole omavahel võrdsed, neid ei pea tingimata võrdselt kohtlema, kuigi ka siin kehtivad omad reeglid. Võrdsete gruppide moodustamine ei ole alati loomulik ning sõltub palju ka poliitilisest tahtest. Laevadel toimuva kaubanduse teema ei ole Riigikogus uus, vaid seda arutati üsna sagedasti juba 1990. aastatel ning 2000. aastate alguses. Toona kujunes välja arusaam, et selliseid reisi- ja kruisilaevu Läänemeres, mis sõidavad ühest riigist teise, ei käsitleta tootlustamise ja kaubanduse osas võrdsena maismaal asuvate kaupmeestega, vaid üksnes võrdsena omavahel. Seni on üldreegel olnud see, et reisilaevad, mis lähevad territoriaalmerest välja, on omaette rühm, millele kehtivad omaette reeglid ning rahvusvahelised kokkulepped. Kas praeguse debati käigus püütakse hakata seni kehtinud süsteemi ümber tegema?

Marek Uusküla vastas, et laevfirmade puhul toimub sisemine kulude jaotus ja selleks, et hoida piletihindu võimalikult madalal, teenitakse laeval toimuva kaubanduse pealt võimalikult suurt marginaali. Seetõttu on ka laeval müüdavate toodete hinnad erinevad sellest, mis on maismaal. Kui maksustamise osas on sõlmitud rahvusvahelised kokkulepped, siis riigid toimivad vastavalt nendele. Magustatud joogi maksu puhul ei ole rahvusvahelisi kokkuleppeid sõlmitud ja üldiseid reegleid kehtestatud. Olemas on teatud rahvusvaheline praktika, mida riigid on rakendanud, aga üldiselt on selle maksu osas riigiti erinevad reeglid. Seega on Eestil õigus kehtestada see maks oma äranägemise järgi.

Paloma Krõõt Tupay märkis, et tõepoolest on arutletud selle üle, millal on erinevad grupid omavahel võrreldavad ja võrdse kohtlemise põhimõtte kohaldatav. Kahe võrreldava grupi puhul jääb aga määravaks see, kas gruppide erinev kohtlemine tugineb kaalukatele põhjustele.

Jüri Adams sõnas, et antud juhul on oluline küsimus see, et kas riigil on õigus teha maksukergendusi ja -vabastusi. Samuti tuleks mõelda, kas eraõiguslikust aspektist lähtudes on kauplusel õigus teha teatud inimgruppidele soodustusi või on ka sellel puhul tegemist võrdse kohtlemise põhimõtte rikkumisega. Sedasorti küsimused hakkavad tulevikus ilmselt jõudma tihedamini põhiseaduskomisjoni lauale.

Helmut Hallemaa leidis, et maksude puhul näeb tema hoopis suuremat vajadust erisuste tegemiseks regionaalsel tasandil.

Helmut Hallemaa küsis, mis graafikus peaks põhiseaduskomisjon ja Riigikogu täiskogu Vabariigi Presidendi poolt välja kuulutamata jäetud seadust menetlema ning millised menetluslikud otsused peaks komisjon tegema?

Marko Pomerants vastas, et Riigikogu juhatus peaks tegema esimesel võimalusel ettepaneku panna välja kuulutamata jäetud seadus Riigikogu täiskogu päevakorda (Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 113). Riigikogu juhatus ei ole seda veel teinud. Põhiseaduskomisjon saab otsustada, kas toetada magustatud maksu seaduse muutmata kujul vastuvõtmist või mitte.

Marko Pomerants märkis, et suurem osa komisjoni liikmeid näib toetavat seisukohta, et magustatud joogi maksu seaduse § 10 lõige 8 on põhiseaduspärane, kuid magustatud joogi maksu seaduse § 5 lõige 4 on mõnevõrra ebaselge ning seda normi saaks täpsustada. Marko Pomerants tegi ettepaneku mitte toetada magustatud joogi maksu seaduse muutmata kujul vastuvõtmist.

Arto Aas märkis, et tema ei ole veendunud, et magustatud joogi maksu seadus on põhiseaduspärane.

Otsustati:

3.1 Mitte toetada magustatud joogi maksu seaduse muutmata kujul vastuvõtmist (konsensus – Marko Pomerants, Jüri Adams, Arto Aas, Helmut Hallemaa, Ivari Padar, Kalle Laanet, Lauri Luik, Mart Nutt, Peeter Ernits, Tiit Terik).

3.2 Määrata ettekandjaks põhiseaduskomisjoni esimees Marko Pomerants (konsensus - Marko Pomerants, Jüri Adams, Arto Aas, Helmut Hallemaa, Ivari Padar, Kalle Laanet, Lauri Luik, Mart Nutt, Peeter Ernits, Tiit Terik).

4. Riigikogu otsuse „Riigikogu otsuse „Korruptsioonivastase erikomisjoni moodustamine“ muutmise“ eelnõu (501 OE) esimese lugemise arutelu

Komisjon vaatas üle eelnõu 501 OE esimese lugemise teksti. Eelnõuga soovib Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsioon nimetada korruptsioonivastase erikomisjoni liikmeks Kalle Muuli asemel Mart Nutti.

Otsustati:

4.1 Teha ettepanek võtta eelnõu täiskogu päevakorda 26.09.2017 (konsensus).

4.2 Määrata ettekandjaks põhiseaduskomisjoni liige Marko Pomerants (konsensus).

4.3 Teha ettepanek viia läbi eelnõu lõpphääletus (konsensus).

(konsensus – Marko Pomerants, Jüri Adams, Arto Aas, Helmut Hallemaa, Ivari Padar, Kalle Laanet, Lauri Luik, Mart Nutt, Peeter Ernits, Tiit Terik)

5. Riigikogu otsuse „Riigikogu otsuse „Riigikogu probleemkomisjoni moodustamine rahvastikukriisi lahendamiseks“ muutmise“ eelnõu (502 OE) esimese lugemise arutelu

Komisjon vaatas üle eelnõu 502 OE esimese lugemise teksti. Eelnõuga soovib Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsioon nimetada rahvastikukriisi lahendamiseks moodustatud Riigikogu probleemkomisjoni senise liikme Helir-Valdor Seederi asemele liikmeks Maire Aunaste.

Otsustati:

5.1 Teha ettepanek võtta eelnõu täiskogu päevakorda 26.09.2017 (konsensus).

5.2 Teha ettepanek viia läbi eelnõu lõpphääletus (konsensus).

5.3 Määrata ettekandjaks põhiseaduskomisjoni liige Marko Pomerants (konsensus).

(konsensus – Marko Pomerants, Jüri Adams, Arto Aas, Helmut Hallemaa, Ivari Padar, Kalle Laanet, Lauri Luik, Mart Nutt, Peeter Ernits, Tiit Terik)

6. Riigikogu otsuse „Riigikogu probleemkomisjoni moodustamine riigireformi arengusuundade väljatöötamiseks“ muutmise“ eelnõu (503 OE) esimese lugemise arutelu

Komisjon vaatas üle eelnõu 503 OE esimese lugemise teksti. Kõnealuse eelnõuga soovib Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsioon nimetada riigireformi arengusuundade väljatöötamiseks moodustatud Riigikogu probleemkomisjoni senise asendusliikme Siim Valmar Kiisleri asemele Marko Pomerantsi.

Otsustati:

6.1 Teha ettepanek võtta eelnõu täiskogu päevakorda 26.09.2017 (konsensus).

6.2 Teha ettepanek viia läbi eelnõu lõpphääletus (konsensus).

6.3 Määrata ettekandjaks põhiseaduskomisjoni liige Marko Pomerants (konsensus).

(konsensus – Marko Pomerants, Jüri Adams, Arto Aas, Helmut Hallemaa, Ivari Padar, Kalle Laanet, Lauri Luik, Mart Nutt, Peeter Ernits, Tiit Terik)

7. Kollektiivse pöördumise selle osa, millega tehti ettepanek muuta ülestõusmispühade teine püha riigipühaks, arutelu jätkamine

Aja puudusel päevakorrapunkti ei arutatud ning arutelu lükkus edasi.

8. Istungil algatatud küsimused

8.1 Põhiseaduskomisjoni liikme Kalle Laaneti lähetus Brüsselisse Euroopa Liidu Õiguskaitsekoostöö Ameti tegevust kontrolliva parlamentaarse ühiskontrolli töörühma koosolekule 08.10-10.10.2017.

Otsustati:

8.1.1 Lähetada põhiseaduskomisjoni liige Kalle Laanet 08.-10.10.2017 Brüsselisse Euroopa Liidu Õiguskaitsekoostöö Ameti tegevust kontrolliva parlamentaarse ühiskontrolli töörühma koosolekule. Lähetuskulud kaetakse põhiseaduskomisjoni välislähetuste eelarvest. (konsensus – Marko Pomerants, Arto Aas, Helmut Hallemaa, Ivari Padar, Kalle Laanet, Lauri Luik, Peeter Ernits ja Tiit Terik)

8.2 Riigikogu täiskogus olulise tähtsusega riikliku küsimuse korraldamise arutelu

Komisjoni esimees tegi komisjonile ettepaneku korraldada Riigikogu täiskogus neljapäeval 18. septembril 2017 oluliselt tähtsa riikliku küsimusena arutelu teemal: Eesti Kodanikuühiskonna Arengukontseptsiooni rakendamine. Arutelul esineksid kodanikuaktivist, Eesti Mittetulundusühingute ja Sihtasutuste Liidu nõukogu esimees Martin Noorkõiv kuni 20 minutilise ettekandega, siseminister Andres Anvelt kuni 20 minutilise ettekandega ning põhiseaduskomisjoni esimees Marko Pomerants kuni 20 minutilise ettekandega. Küsimuste esitamiseks ja vastamiseks on kuni 20 minutit pärast iga ettekande lõppu. Riigikogu liige võib esitada ettekandjatele arutelu jooksul kokku kuni kaks suulist küsimust.

Otsustati:

8.2.1 Teha Riigikogu juhatusele ettepanek võtta Riigikogu täiskogu 3. töönädala (05.09.2017-01.10.2017) päevakorda neljapäeval, 28. septembril oluliselt tähtsa riikliku küsimusena arutelu Eesti Kodanikuühiskonna Arengukontseptsiooni rakendamisest (konsensus - Marko Pomerants, Arto Aas, Helmut Hallemaa, Ivari Padar, Kalle Laanet, Lauri Luik, Peeter Ernits ja Tiit Terik).

(allkirjastatud digitaalselt)

Marko Pomerants

Juhataja

(allkirjastatud digitaalselt)

Anna-Liisa Pärnalaas

Protokollija

(allkirjastatud digitaalselt)

Silja Tammeorg

Protokollija